

NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ ĐIỀU KIỆN BUÔN BÁN THUỐC THÚ Y

TRẦN VĂN DŨNG*

Hiện nay, các chủ thể chủ yếu tham gia thực hiện pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y gồm cơ quan nhà nước có thẩm quyền, chủ thể buôn bán thuốc thú y, người dân và mỗi chủ thể có vị trí, vai trò khác nhau trong thực hiện pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y. Bài viết phân tích, chỉ ra những ưu điểm, bất cập trong thực tiễn thực hiện pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y, trên cơ sở đó, đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: Nâng cao hiệu quả; pháp luật; buôn bán; điều kiện; thuốc thú y.

Competent state agencies, veterinary drug traders, and the general public are the primary stakeholders in implementing laws on veterinary drug trading conditions. Each stakeholder plays a distinct role in enforcing the relevant legal regulations. This article analyzes the advantages and shortcomings of implementing laws governing veterinary drug trading conditions. Based on this analysis, it proposes solutions to improve the effectiveness of legal enforcement in this area under the current circumstances.

Keywords: Enhancing effectiveness; laws; trading; conditions; veterinary drugs.

NGÀY NHẬN: 16/8/2024

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 20/11/2024

NGÀY DUYỆT: 16/12/2024

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.347.2024.1036>

1. Đặt vấn đề

Ngành chăn nuôi gia súc, gia cầm ở nước ta có vị trí quan trọng trong phát triển kinh tế - xã hội. Để phục vụ nhu cầu cho kinh tế hàng hóa, số lượng đàn gia súc, gia cầm vẫn tăng mạnh mẽ trong những năm gần đây, từ đó, kéo theo sự phát triển đó là ngành nghề buôn bán thuốc thú y cũng tăng lên đáng kể. Tuy nhiên, buôn bán thuốc thú y là ngành nghề phức tạp, yêu cầu người buôn bán phải có trình độ chuyên môn cao, cơ sở vật chất phải bảo đảm có thể bảo quản tốt nhất thuốc thú y... Do đó, Nhà nước cần phải ban hành một hành lang pháp lý đầy đủ nhằm đặt ra

những điều kiện phù hợp cho buôn bán thuốc thú y. Trên cơ sở những quy định của pháp luật, các chủ thể liên quan tiến hành triển khai thực hiện nghiêm chỉnh các quy định trong thực tiễn.

2. Những quy định thực hiện pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y

Từ khi chuyển đổi sang nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, Nhà nước chỉ đóng vai trò quản lý vĩ mô. Đối với các ngành nghề kinh doanh, các nhà làm

* TS, Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường TP. Hồ Chí Minh

luật xem xét các điều kiện liên quan để phân loại các ngành nghề kinh doanh bị cấm, ngành nghề kinh doanh có điều kiện, ngành nghề được phép kinh doanh. Những ngành nghề có tác động tiêu cực đến đời sống xã hội bị pháp luật cấm kinh doanh. Những ngành nghề mang lại lợi ích cho xã hội nhưng có những nguy cơ ảnh hưởng tiêu cực nếu không được kiểm soát thì được phân loại vào nhóm ngành nghề kinh doanh có điều kiện. Những điều kiện mà Nhà nước đặt ra nhằm yêu cầu chủ thể kinh doanh phải đáp ứng để bảo đảm an toàn, an ninh, trật tự xã hội.

Hiện nay, trong các văn bản quy phạm pháp luật không có khái niệm “buôn bán” mà chỉ có khái niệm “kinh doanh” được quy định tại khoản 21 Điều 4 *Luật Doanh nghiệp* năm 2020. Từ đó có thể hiểu: *Kinh doanh thuốc thú y là hoạt động đầu tư, sản xuất, buôn bán các loại dược phẩm, vắc-xin, chế phẩm sinh học, vi sinh vật, hóa chất được phê duyệt dùng cho động vật nhằm tạo ra lợi nhuận.*

Như vậy, buôn bán thuốc thú y chỉ là một khâu của quá trình kinh doanh thuốc thú y và đây là khâu cuối cùng của quá trình kinh doanh đó (tức là sản phẩm thuốc thú y đã được tạo ra ở giai đoạn trước và sau đó có những chủ thể thực hiện các hoạt động nhập hàng của các chủ thể sản xuất thuốc thú y và bán lại cho người tiêu dùng nhằm tìm kiếm lợi nhuận).

Đối với các ngành nghề kinh doanh, các nhà làm luật xem xét các điều kiện liên quan để phân loại các ngành nghề kinh doanh bị cấm, ngành nghề kinh doanh có điều kiện, ngành nghề được phép kinh doanh. Việc kinh doanh thuốc thú y nói chung, buôn bán thuốc thú y nói riêng là ngành nghề có ý nghĩa lớn đối với sự phát triển kinh tế - xã hội, đặc biệt với quốc gia còn tới 13,9 triệu người, chiếm 27,5% trong cơ cấu lao động làm việc trong lĩnh vực nông nghiệp như Việt Nam hiện nay (năm 2022)¹. Do đó, cần phải

kiểm soát hoạt động kinh doanh buôn bán thuốc thú y, từ đó hạn chế được những hậu quả nghiêm trọng cho xã hội, gây tổn thất về tài sản và tổn hại sức khỏe cho người tiêu dùng khi sử dụng phải sản phẩm từ vật nuôi sử dụng thuốc thú y kém chất lượng, không đúng liều lượng.

Theo quy định tại Điều 92 *Luật Thú y* năm 2015, Nghị định số 35/2016/NĐ-CP ngày 15/5/2016 và Nghị định số 123/2018/NĐ-CP ngày 17/9/2018 của Chính phủ thì điều kiện buôn bán thuốc thú y gồm có: (1) Giấy chứng nhận đăng ký kinh doanh hoặc Giấy chứng nhận đăng ký doanh nghiệp; (2) Có đủ quầy, tủ, giá kệ để chứa, đựng và trưng bày sản phẩm phải bảo đảm chắc chắn, dễ vệ sinh và tránh được những tác động bất lợi của ánh sáng, nhiệt độ, độ ẩm, nấm mốc, động vật gặm nhấm và côn trùng gây hại; (3) Có trang thiết bị để bảo đảm điều kiện bảo quản ghi trên nhãn của sản phẩm; có nhiệt kế, ẩm kế theo dõi điều kiện bảo quản sản phẩm (đối với cơ sở buôn bán vắc xin, chế phẩm sinh học phải có tủ lạnh, tủ mát hoặc kho lạnh); có nhiệt kế để kiểm tra điều kiện bảo quản; có máy phát điện dự phòng, vật dụng, phương tiện vận chuyển phân phối vắc xin bảo đảm điều kiện bảo quản ghi trên nhãn sản phẩm; (4) Giấy chứng nhận đủ điều kiện buôn bán thuốc thú y.

Những quy định của pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y tương đối chi tiết và hướng đến mục đích bảo đảm việc buôn bán thuốc thú y an toàn cho vật nuôi; đồng thời góp phần bảo đảm sự an toàn về tài sản, sức khỏe cho con người. Tuy nhiên, nhiều điều kiện về buôn bán thuốc thú y còn định tính nên khó triển khai trong thực tế và tạo kẽ hở để các chủ thể có thể “lách luật”.

Việc thực hiện pháp luật luôn phải thông qua các hành vi hợp pháp của cá nhân, tổ chức, cơ quan nhà nước, do đó, thực hiện pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y là hoạt động có mục đích làm cho các quy

định của pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y trở thành những hành vi thực tế, hợp pháp của các chủ thể pháp luật.

3. Thực trạng thực hiện pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y

Thứ nhất, việc thực hiện pháp luật của cơ quan quản lý nhà nước về điều kiện buôn bán thuốc thú y.

Hiện nay, trước khi tiến hành các hoạt động buôn bán thuốc thú y thì các chủ thể buôn bán thuốc thú y phải hoàn thiện hồ sơ và thực hiện thủ tục đăng ký kinh doanh hoặc đăng ký thành lập doanh nghiệp. Cơ quan nhà nước có thẩm quyền xem xét các điều kiện và cấp phép cho chủ thể buôn bán thuốc thú y. Thông thường, ở giai đoạn này, cơ quan nhà nước có thẩm quyền làm tốt trách nhiệm nên việc cấp phép cho chủ thể buôn bán thuốc thú y là đúng điều kiện, trình tự, thủ tục. Theo đó, những hoạt động thanh tra, kiểm tra về điều kiện buôn bán thuốc thú y được thực hiện tại cấp địa phương. Chẳng hạn: việc thực hiện kế hoạch thanh tra, kiểm tra năm 2023 của Chi cục Chăn nuôi và Thú y đã được Giám đốc Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Bình Thuận phê duyệt tại Quyết định số 965/QĐ-SNN ngày 22/12/2022, Chi cục Chăn nuôi và Thú y tiến hành đợt thanh tra các cửa hàng kinh doanh thuốc thú y tại địa bàn huyện Hàm Thuận Bắc. Từ ngày 11/7 - 13/7/2023, Chi cục Chăn nuôi và Thú y Bình Thuận đã phối hợp với Phòng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn huyện Hàm Thuận Bắc (Bình Thuận) tổ chức thanh tra tại 11 cơ sở kinh doanh thuốc thú y trên địa bàn các xã Hàm Thắng, Hàm Đức, Thuận Minh, Hàm Trí, thị trấn Ma Lâm và thị trấn Phú Long².

Hay chính các cơ quan nhà nước có thẩm quyền cũng tiến hành các hoạt động tuyên truyền, phổ biến pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y, như: Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn ban hành Công văn số 3209/BN-NT ngày 24/5/2022 về việc chỉ

đạo ngăn chặn, phát hiện, xử lý các trường hợp vận chuyển, buôn bán thuốc, vắc xin thú y nhập lậu, không rõ nguồn gốc; theo đó, Ủy ban nhân dân (UBND) tỉnh, thành phố đã yêu cầu UBND các huyện, thành phố, thị xã chú trọng thông tin tuyên truyền, phổ biến các quy định pháp luật về buôn bán, sử dụng thuốc thú y; nâng cao ý thức chấp hành pháp luật và thực hiện nghiêm túc hoạt động chống hàng giả, hàng kém chất lượng.

Thứ hai, việc thực hiện pháp luật của chủ thể buôn bán thuốc thú y.

Ở giai đoạn đăng ký thành lập hoặc đăng ký kinh doanh, chủ thể buôn bán thuốc thú y buộc phải đáp ứng các điều kiện mới được cơ quan nhà nước có thẩm quyền cấp phép. Do đó, những sai phạm về điều kiện buôn bán thuốc thú y trong giai đoạn này hầu như không xảy ra. Hành vi vi phạm pháp luật về buôn bán thuốc thú y chủ yếu được thực hiện ở giai đoạn chủ thể buôn bán thuốc thú y đã đi vào hoạt động. Một ví dụ điển hình: trong hơn 3 tháng đầu năm 2023, Đội Quản lý thị trường số 2 tổ chức kiểm tra đột xuất 11 cơ sở kinh doanh thuốc thú y trên địa bàn huyện Hòa Bình và Vĩnh Lợi, phát hiện quả tang 11 cơ sở này có hành vi vi phạm hành chính trong kinh doanh thuốc thú y, như: giấy chứng nhận đủ điều kiện buôn bán thuốc thú y hết hiệu lực; người trực tiếp bán thuốc thú y có chứng chỉ hành nghề thú y hết hiệu lực; buôn bán thuốc thú y nhưng không niêm yết giá bán. Tổng số tiền xử phạt vi phạm hành chính đối với các cơ sở này là: 116.000.000 đồng³. Những chủ thể vi phạm điều kiện về buôn bán thuốc thú y trong trường hợp này có thể với lỗi cố ý hoặc vô ý. Đối với trường hợp vi phạm với lỗi cố ý thì biện pháp hiệu quả nhất là xử lý nhằm răn đe và trừng phạt. Đối với trường hợp vi phạm với lỗi vô ý thì biện pháp hiệu quả nhất là tuyên truyền, phổ biến pháp luật.

Những chủ thể vi phạm điều kiện về buôn bán thuốc thú y có thể với lỗi cố ý hoặc

vô ý, trong đó quy định: đối với trường hợp vi phạm với lỗi cố ý thì biện pháp hiệu quả nhất là xử lý nhằm răn đe và trừng phạt; đối với trường hợp vi phạm với lỗi vô ý thì biện pháp hiệu quả nhất là tuyên truyền, phổ biến pháp luật.

Thứ ba, tình hình thực hiện pháp luật của người dân trong đấu tranh phòng, chống các hành vi vi phạm pháp luật.

Thực tiễn đã chỉ ra, hầu hết người dân tham gia lên án, tố cáo, khởi kiện các hành vi vi phạm điều kiện về buôn bán thuốc thú y khi quyền lợi của họ bị ảnh hưởng trực tiếp. Đối với cơ quan báo chí, với sự phát triển của mạng internet, mạng xã hội thì việc đưa tin hiện nay rất nhanh chóng. Trong nhiều trường hợp, việc đưa tin của báo chí đã giúp cho các cơ quan nhà nước có thông tin về vụ việc và tiến hành kiểm tra, thanh tra, xử lý chính xác, kịp thời.

4. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y

Một là, tiếp tục hoàn thiện pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y: đây là yêu cầu cấp thiết bởi vì hệ thống pháp luật có hoàn chỉnh, thống nhất - là cơ sở đầu tiên để triển khai có hiệu quả trong thực tiễn. Việc hoàn thiện các quy định pháp luật này cần lượng hóa hơn nữa các quy định của pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y. Chẳng hạn, một trong những điều kiện đối với cơ sở buôn bán vắc xin, chế phẩm sinh học phải có máy phát điện dự phòng nhưng pháp luật chưa quy định về công suất với máy phát điện. Do đó, với điều kiện này thì pháp luật cần quy định rõ ràng về yêu cầu công suất của máy phát điện phải phù hợp với quy mô của nơi để thuốc thú y.

Hai là, phổ biến pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y: điều này có tác dụng tác động vào nhận thức của con người và dần dần làm con người thay đổi hành vi theo hướng tích cực hơn.

Hoạt động phổ biến pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y do cơ quan nhà nước có thẩm quyền cả ở trung ương và địa phương thực hiện, vì vậy, kinh phí cho hoạt động này do ngân sách nhà nước ở trung ương và địa phương chi trả. Đối tượng phổ biến pháp luật bao gồm mọi cá nhân và tổ chức trong xã hội nhưng tập trung vào chủ thể buôn bán thuốc thú y và người dân (chủ yếu là người chăn nuôi gia súc, gia cầm, thủy sản, hải sản). Nội dung phổ biến là quy định của pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y, ý nghĩa của những quy định đó, những hành vi vi phạm pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y thường xảy ra, quyền và nghĩa vụ pháp lý của các chủ thể liên quan. Hình thức phổ biến cần đa dạng như thông qua các cuộc hội thảo, tọa đàm, tập huấn, website, băng rôn, khẩu hiệu... để mang lại hiệu quả cao.

Ba là, tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra việc thực hiện pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y: qua công tác thanh tra, kiểm tra giúp phát hiện những hành vi vi phạm và đưa ra cá biệt pháp xử lý nhanh chóng, kịp thời; đồng thời, phòng ngừa vi phạm. Các cơ quan thanh tra, kiểm tra cần sắp xếp, bố trí thời gian để tổ chức các cuộc thanh tra, kiểm tra thường xuyên và đột xuất thật nghiêm túc, nhất là xem xét vấn đề cơ quan nhà nước có thực hiện đúng trách nhiệm, không dung túng cho các hành vi sai phạm về điều kiện buôn bán thuốc thú y và thanh tra, kiểm tra nhằm kiểm soát chủ thể buôn bán thuốc thú y phải đáp ứng điều kiện trước khi đi vào buôn bán và duy trì điều kiện đó trong suốt quá trình buôn bán. Tuy nhiên, hoạt động thanh tra, kiểm tra cũng phải bảo đảm hài hòa với quyền tự do kinh doanh của các chủ thể buôn bán thuốc thú y.

Bốn là, nâng cao trình độ chuyên môn, đạo đức nghề nghiệp cho cán bộ quản lý nhà nước về điều kiện buôn bán thuốc thú y: yêu cầu phải có trình độ chuyên môn (thuốc thú

y, pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y) mới có thể phân biệt được hành vi hợp pháp và bất hợp pháp của chủ thể buôn bán thuốc thú y. Vì vậy, đối với khâu tuyển dụng vào vị trí làm cán bộ quản lý điều kiện buôn bán thuốc thú y cần chú trọng tuyển chọn người được đào tạo chuyên ngành về thú y. Hằng năm, các cơ quan quản lý nhà nước về điều kiện buôn bán thuốc thú y cần chú trọng bồi dưỡng trình độ chuyên môn cho cán bộ làm việc tại cơ quan. Hình thức bồi dưỡng có thể đa dạng hóa như thông qua các lớp học ngắn hạn,

Năm là, xử lý nghiêm minh những hành vi vi phạm pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y: trách nhiệm thực hiện giải pháp này thuộc về cơ quan nhà nước có thẩm quyền. Cơ quan nhà nước có thẩm quyền khi phát hiện ra hành vi vi phạm pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y cần phải xử lý nghiêm minh, công khai, kịp thời. Điều này tạo ra sự công bằng giữa các chủ thể buôn bán thuốc thú y trước pháp luật.

Ngoài ra, việc xử lý nghiêm minh các hành vi vi phạm pháp luật về buôn bán thuốc thú y vừa trừng phạt chủ thể vi phạm, vừa răn đe chủ thể chưa vi phạm. Thông qua việc xử lý nghiêm minh, công khai các hành vi vi phạm pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y cũng chính là góp phần phổ biến pháp luật trong lĩnh vực này.

5. Kết luận

Việc phân tích thực trạng thực hiện pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y tạo cơ sở cho các cơ quan nhà nước nỗ lực hơn nữa trong công tác kiểm soát các điều kiện của các chủ thể buôn bán thuốc thú y tham gia kinh doanh, buôn bán (từ giai đoạn đăng ký kinh doanh đến giai đoạn đi vào hoạt động). Chủ thể buôn bán thuốc thú y về cơ bản thực hiện nghiêm chỉnh các điều kiện mà pháp luật đặt ra. Người dân có tham gia bày tỏ ý kiến với các hành vi vi phạm pháp luật về buôn bán thuốc thú y. Tuy nhiên, thực tế cho

thấy, tình trạng vi phạm pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y vẫn tồn tại và điều này chứng tỏ việc thực hiện pháp luật vẫn còn bất cập.

Chính vì vậy, việc đưa ra các giải pháp cụ thể nhằm hoàn thiện pháp luật về điều kiện buôn bán thuốc thú y, trong đó có chú trọng quy định về phổ biến pháp luật cho người kinh doanh buôn bán thuốc thú y và tập huấn nâng cao trình độ chuyên môn, đạo đức nghề nghiệp cho cán bộ quản lý nhà nước về điều kiện buôn bán thuốc thú y cần được thực hiện kịp thời để mang lại hiệu quả thiết thực trong thực tiễn cuộc sống□

Chú thích:

1. Thông cáo báo chí về tình hình lao động việc làm quý IV và năm 2022. <https://www.gso.gov.vn>, ngày 10/01/2023.
2. Phối hợp thanh tra các cơ sở kinh doanh thuốc thú y trên địa bàn huyện Hàm Thuận Bắc. <https://hamthuanbac.binhthuan.gov.vn>, ngày 13/7/2023.
3. Đội Quản lý thị trường số 2, Cục Quản lý thị trường Bạc Liêu: Kiểm tra các điều kiện kinh doanh thuốc thú y theo đúng quy định của pháp luật. <https://baclieu.dms.gov.vn>, ngày 12/4/2023.

Tài liệu tham khảo:

1. Chính phủ (2016). Nghị định số 35/2016/NĐ-CP ngày 15/5/2016 quy định chi tiết một số Điều của Luật Thú y.
2. Chính phủ (2018). Nghị định 123/2018/NĐ-CP ngày 17/9/2018 sửa đổi, bổ sung một số Nghị định quy định về điều kiện đầu tư, kinh doanh trong lĩnh vực nông nghiệp.
3. Quốc hội (2015). Luật Thú y năm 2015.
4. Tăng cường kiểm tra, thanh tra về buôn bán, sử dụng thuốc thú y. <https://thanhtravietnam.vn>, ngày 06/7/2022.
5. Kiểm tra các điều kiện kinh doanh thuốc thú y theo đúng quy định của pháp luật. <https://baclieu.dms.gov.vn>, ngày 12/4/2023.
6. Lừa bán thuốc thú y thủy sản dỏm. <https://nld.com.vn>, ngày 15/10/2013.